

Vergaderjaar 2016–2017

33 199

Beleidsdoorlichting Veiligheid en Justitie

Nr. 19

BRIEF VAN DE MINISTER EN STAATSSECRETARIS VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 29 augustus 2017

Inleiding

Met deze brief informeren wij u over de voorgenomen reikwijdte en aanpak van de voor 2018 voorziene beleidsdoorlichting van begrotingsartikel 37.3 «Terugkeer vreemdelingen». Hiermee voldoen wij aan de toezegging die het Kabinet heeft gedaan¹ ter uitwerking van de motie-Harbers². Uw Kamer ontvangt de beleidsdoorlichting van artikel 37.3 uiterlijk eind 2018. In april 2018 ontvangt uw Kamer reeds de beleidsdoorlichting van artikel 37.2 «Toegang, Toelating en Opvang Vreemdelingen». Ter verduidelijking wordt hier opgemerkt dat artikel 37.1 de inleiding vormt op dit hele begrotingsartikel.

Begrotingsartikel 37

Artikel 37 betreft de activiteiten met betrekking tot vreemdelingenzaken. De beleidsdoelstelling van het gehele artikel 37 luidt: «Een op maatschappelijk verantwoorde wijze en in overeenstemming met internationale verplichtingen gereguleerde en beheerste toelating tot, verblijf in en vertrek uit Nederland van vreemdelingen, alsmede verkrijging van het Nederlanderschap of de intrekking daarvan.»

De Minister van Veiligheid en Justitie ontwikkelt en geeft uitvoering aan het vreemdelingenbeleid. Hij heeft daarbij:

- Een uitvoerende rol ten aanzien van de opvang van asielzoekers, de afwikkeling van toelatingsprocedures in Nederland en het vertrek van vreemdelingen uit Nederland;
- Verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de Vreemdelingenwet, de Wet COA en de Rijkswet op het Nederlanderschap door het geheel aan

¹ Kamerstuk 34 000, nr. 52

² Kamerstuk 34 000, nr. 36

- overheidsorganisaties dat zich (primair) met het vreemdelingen- en nationaliteitsbeleid bezighoudt;
- Verantwoordelijkheid voor de uitvoeringsorganisaties Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V), het zelfstandig bestuursorgaan Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) en voor de centra van de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) waar de vreemdelingenbewaring en de grensdetentie ten uitvoer wordt gelegd;
 - Een gezagsrelatie met de Koninklijke Marechaussee en de nationale politie voor wat betreft het vreemdelingentoezicht.

Doelstelling begrotingsartikel 37.3

Artikel 37.3 richt zich op de terugkeer van vreemdelingen. Het betreft hier onder andere de terugkeer van vreemdelingen naar hun herkomstlanden en ook de overdracht van Dublinclaimanten naar de Europese lidstaat waar zij eerder verbleven. Het doel van terugkeerbeleid is het tegengaan van illegaal verblijf van vreemdelingen in Nederland. Vreemdelingen die niet langer in Nederland mogen verblijven, dienen Nederland te verlaten. Het uitgangspunt is dat vreemdelingen zonder rechtmatig verblijf zelf verantwoordelijk zijn voor hun vertrek uit Nederland.

De DT&V regisseert het daadwerkelijk vertrek van vreemdelingen die geen recht hebben op verblijf in Nederland. Als professionele uitvoerder van het terugkeerbeleid van de regering, neemt de DT&V het initiatief om het vertrek zorgvuldig, waardig en tijdig te laten verlopen. Dit vindt plaats in goede samenwerking met alle betrokken overheidsdiensten en maatschappelijke organisaties. De DT&V staat daarbij voor een transparante en humane werkwijze, met respect voor de waardigheid van de vreemdeling. Zo levert de DT&V een bijdrage aan de veiligheid aan het draagvlak voor het Nederlandse vreemdelingenbeleid.

Middelen die worden ingezet om terugkeer te realiseren zijn het voeren van vertrekgesprekken, onder andere om de mogelijke belemmeringen bij terugkeer in kaart te krijgen, het bieden van ondersteuning bij het verkrijgen van een (vervangend) reisdocument bij de diplomatieke vertegenwoordigingen van het herkomstland en het bieden van ondersteuning (financieel en in natura) om de re-integratie in het herkomstland mogelijk te maken (dat betreft onder andere de REAN-regeling, *Return and Emigration Assistance from the Netherlands* uitgevoerd door de IOM, Internationale organisatie voor migratie). De DT&V onderhoudt niet alleen contacten met de diplomatieke vertegenwoordigingen van landen van herkomst in Nederland en België, maar ook met de autoriteiten in de landen van herkomst om de bereidheid te vergroten om hun onderdanen terug te nemen.

Uitgaven terugkeer

In onderstaande tabel staan de bedragen opgesomd welke behoren bij artikel 37.3, hierbij gaat het om uitgaven die behoren bij het proces van de DT&V en het verstrekken van subsidies. Hierbij wordt aangetekend dat het DG Vreemdelingenzaken in 2012 overging van het Ministerie van BZK naar het Ministerie van VenJ en daarom de kosten voor Terugkeer in 2011 en 2012 in een ander begrotingsartikel waren opgenomen (respectievelijk artikel 50.2 en artikel 10.2).

37.3 Terugkeer	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bijdrage Agentschappen							
DJI			7.700	6.910	6.385	7.880	8.424
Subsidies							
REAN-regeling			6.600	8.833	9.089	10.346	6.697
Overig terugkeer ¹							3.700
Oprichtingen							
Vreemdelingenvertrek			11.545	8.532	7.060	8.018	18.894
10.2 Terugkeer en bewaring vreemdelingen							
Bijdrage agentschappen		23.270					
REAN-regeling		6.800					
50.2 Terugkeer vreemde- lingen	93.233						
Totaal	93.233	30.070	25.845	24.275	22.534	26.244	37.715

¹ Per 2017 wordt onderscheid gemaakt tussen REAN-regeling en Overig terugkeer. Voor het jaar 2017 zat dit beiden in de post REAN-regeling

Hieronder worden de uitgavenposten kort toegelicht.

- DJI: Bij het vervoer van vreemdelingen schakelt de DT&V de Dienst Vervoer en Ondersteuning in (DV&O, onderdeel van DJI). Onder dit artikel valt de bijdrage aan DV&O.
- REAN-regeling: De IOM en diverse ngo's ontvingen de afgelopen jaren subsidies van de DT&V bij het starten van projecten gericht op duurzame re-integratie van vertrekplichtige vreemdelingen in hun landen van herkomst. De subsidies voor de IOM zijn afkomstig van REAN-gelden.
- Vreemdelingenvertrek: Dit betreft onder meer uitgaven voor terugkeer vluchten en de Koninklijke Marechaussee (KMar). Bij het gedwongen vertrek van vreemdelingen zorgt de DT&V ervoor dat dit gerealiseerd kan worden door het boeken van een vlucht. In samenwerking met de KMar zorgt de DT&V voor de inzet van escorts indien dit nodig is. Ook andere kosten die samenhangen met het vertrek vallen hieronder, zoals het aanvragen van (vervangende) reisdocumenten.

Aanpak

Met de beleidsdoorlichting wordt de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid in beeld gebracht. In de beleidsdoorlichting worden alle 15 vragen zoals genoemd in Regeling Periodiek Evaluatieonderzoek (RPE) beantwoord voor het gehele sub-artikel. Voor het onderzoeken van de doeltreffendheid en doelmatigheid van het gevoerde beleid is als startpunt gekozen voor de Kamerbrief over het vreemdelingenbeleid van 1 juli 2011 (Kamerstuk 19 637, nr. 1436). De reden is dat in deze brief de nieuwe visie op het terugkeerbeleid uiteen wordt gezet.

De vraag die centraal staat in de beleidsdoorlichting van artikel 37.3 is: *Kreeg de terugkeer van vreemdelingen zonder rechtmatig verblijf in Nederland in de periode 2011–2017 op effectieve en efficiënte wijze vorm? Met andere woorden; waren de ingezette middelen die als doel hadden om vreemdelingen die niet (langer) in Nederland mogen blijven, uit Nederland te laten vertrekken doeltreffend (dus effectief) en doelmatig (dus efficiënt)? Bij de beantwoording van deze vraag maken wij gebruik van terugkeercijfers van zowel zelfstandige, als gedwongen terugkeer van vreemdelingen zonder rechtmatig verblijf. Bij het bepalen van de effectiviteit en efficiëntie van de door de overheid ingezette middelen*

maken we gebruik van terugkeercijfers over zelfstandige terugkeer en gedwongen terugkeer.

Zoals gebruikelijk steunt deze beleidsdoorlichting op bestaande (deel)onderzoeken naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het ingezet beleid. In dit geval worden onderzoeken gebruikt over middelen die in de periode 2011–2017 waren ingezet bij het Nederlandse terugkeerbeleid. Hierbij valt te denken reeds afgeronde onderzoeken, zoals een onderzoek van het Adviescollege voor Vreemdelingenzaken («Strategische landenbenadering migratie; tussen wens en werkelijkheid») en aan de nog lopende onderzoeken van de Algemene Rekenkamer («onderzoek naar de asielketen»), de Inspectie VenJ («onderzoek naar knelpunten in vertrekproces van vreemdelingen») en het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) («de invloed van gemeenten op de terugkeer van uitgeprocedeerde asielzoekers»). Al deze onderzoeken richten zich deels op de effectiviteit van de van het Nederlandse terugkeerbeleid. Daarnaast maakt de beleidsdoorlichting van begrotingsartikel 37.3 gebruik van de opbrengsten uit de doorlichting over artikel 37.2 die in april 2018 aan uw Kamer wordt toegezonden.

Deze beleidsdoorlichting voert het Ministerie van Veiligheid en Justitie zelf uit. Conform de RPE zal een onafhankelijk deskundige betrokken worden bij deze doorlichting. Een medewerker van het WODC is bereid gevonden om deze rol gedurende dit gehele traject op zich te nemen. Deze deskundige geeft aan het eind een schriftelijk oordeel over de doorlichting. Daarnaast maakt zoals te doen gebruikelijk een externe directeur deel uit van de begeleidingscommissie. Eind 2018 zal het eindrapport over de beleidsdoorlichting, samen met het schriftelijk oordeel van het WODC, aan uw Kamer worden aangeboden. Ook zullen – zoals voorgeschreven – er opties om te komen tot een 20% besparingsdoelstelling worden opgenomen.

De Minister van Veiligheid en Justitie,
S.A. Blok

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,
K.H.D.M. Dijkhoff